

Hristo Bojčev
KOMEDIJA IZ PODZEMLJA

Ul. 8. mart br. 56
71000 Sarajevo,
Bosna i Hercegovina
Tel./Fax: 00387 33 673 050
E-mail: info@connectum.ba

www.connectum.ba

IZDAVAČ Connectum, Sarajevo
ZA IZDAVAČA Ajet Arifi
NASLOV ORIGINALA Underground comedy
PRIJEVOD S BUGARSKOG Žarko Milenić
UREDNIKA Emina Kamenarević
LEKTURA I KOREKTURA Amina Kapo-Balta
DIZAJN I PRIJELOM Filip Andronik
Sarajevo, januar 2014.

© Copyright of the translation: S. Fischer Foundation by
order of TRADUKI

© Copyright of this edition by CONNECTUM, Sarajevo

Connectum knjiga: 123

Copyright© Hristo Boytchev

IZDAVAČKI SAVJET: akademik prof. dr. Dževad Karahasan,
akademik prof. dr. Tvrtko Kulenović, prof. dr. Kerima Filan,
prof. dr. Mile Babić, prof. dr. Muhamed Dželilović, prof. dr.
Sadudin Musabegović

CIP zapis za ovu publikaciju dostupan je u elektronskom
katalogu Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i
Hercegovine pod brojem 19120390

ISBN 978-9958-29-026-8

Ova knjiga se bez dozvole izdavača, ni u cjelini ni u dijelovima, ne
smije umnožavati, preštapavati niti prenositi ni u jednom obliku,
niti ikakvim sredstvom. Ona se bez odobrenja izdavača ne smije ni
na koji drugi način niti ikakvim drugim sredstvom distribuirati niti
umnožavati. Sva prava na objavljivanje ove knjige zadržavaju autor
i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim i srodnim pravima.

traduki^T

Objavljivanje ovog djela omogućeno je uz potporu literarne
mreže TRADUKI, čiji su članovi Savezno ministarstvo za evropske
i međunarodne odnose Republike Austrije, Ministarstvo vanjskih
poslova Savezne Republike Njemačke, švicarska Zaklada za kulturu
Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, Goethe-Institut, slovenska
Javna agencija za knjigo JAK, Ministarstvo kulture
Republike Hrvatske i Fondacija S. Fischer.

ŠTAMPANO U BOSNI I HERCEGOVINI

BIBLIOTEKA SOFRA

HRISTO BOJČEV

ROMEDIJA

iz

PODZEMLJA

S bugarskog preveo Žarko Milenić

CONNECTUM

Sarajevo, 2014.

KOMEDIJA IZ PODZEMLJA

Lica:

VASKO

PETJO (JOSIF)

REM (VOZAČ)

KLEOPATRA

SONJA (DJEVOJKA)

ILIJA

BARMEN

PRVI ČIN

PRVI PRIZOR

*Noć. Čuje se samo hrkanje onih što spavaju.
Najednom snažna podzemna lupnjava narušava
tišinu – neko razbija beton pneumatskom
bušilicom. Ženski šapat u tami:*

SONJA: Vasko? Vasko?

VASKO (*pospano*): Mmm...

SONJA: Vasko, lupa nešto!

*Zasvijetli noćna lampa. Vasko i Sonja su u
krevetu.*

VASKO: Šta je?

SONJA: Lupa nešto.

VASKO: Gdje?

SONJA: Ne znam... Čini mi se iz podruma.

VASKO: Kakvog podruma? Mi nemamo podrum!

Tutnji sve jače i nepodnošljivije.

SONJA: Čuješ li?

VASKO: Čujem.

SONJA: Šta da radimo?

VASKO: Ništa. Lupa, lupa pa će prestati. Evo, već je prestalo.

SONJA: Da. Stvarno je prestalo...

VASKO: Hajde spavaj. Ujutro ćemo sve saznati. Laku noć.

SONJA: Laku noć.

U tom času lupanje započe s novom snagom. Njih dvoje ustanu iz kreveta.

VASKO: Ko to lupa, dovraga?!

SONJA: Idioti! U koje vrijeme!

Tresak postaje neizdržljiv, parket se diže, razbija se, i usred sobe se pojavi jama iz koje se pokaza do križa čovjek u rudarskom odijelu i sa rudarskim šljemom, a u ruci mu je rudarska bušilica. Sonja vrisne i sklupča se u kutu, ovijena plahtom.

REM: Dobro veče!

Oni ga gledaju šokirani.

REM (službenim tonom): Vasil Vrbanov, ti si?

Njih dvoje gledaju, zanijemjeli.

REM: Vasil Vrbanov, pitam, ti si?

VASKO (*zanijemio*): Aaaa... Ja sam.

REM: Potpiši nalog za isplatu. (*daje mu svežanj naloga za isplatu i hemijsku olovku*)

VASKO: Kkka... Kakav nalog za isplatu?!

REM: Za novac.

VASKO: Kkka... Kakav novac?

Čovjek izvlači svežnjeve novčanica i tresne ih na pod.

REM: Jedan milion. Ako hoćete, izbrojite ih.

VASKO: Ko... Ko si ti?

REM (*gleda ga sumnjičavo*): Kako ko sam? Zar niste dobili izvještaj?

VASKO: Nnn... Ne!

REM: C-c-c-c! Trebali ste dobiti obavijest. Sada moram ponovo objašnjavati.

Započe da objašnjava s dosadom, razvlačeći riječi, da bi bio jasniji.

REM: Vidite! Mi smo iz jednog podzemnog svijeta. Razumijete li?

VASKO: Ne?

REM: Mi smo još iz Rimske imperije.

VASKO: Molim?

REM (*uzdahne*): Dobro... Za Rimsku imperiju ste čuli?

VASKO: Da.

REM (*ohrabren*): Bravo. Znači, u vrijeme Rimske imperije naši djedovi su bili rani kršćani. No, Rimska imperija ih je okrutno progonila i oni su se skrili u katakombe pod zemljom...

VASKO: Da.

REM: Mi smo od tada dolje. Navikli smo se pod zemljom i tamo živimo. I stvorili smo jednu vrlo moćnu civilizaciju tamo... dolje. Tehnika, višak proizvodnje, novac... Mnogo novaca!

VASKO: Tako znači?

REM: I osnovali smo jednu specijalnu fondaciju zato da bismo vam pomagali... Razumijete li?

VASKO: Razumijem.

REM: Ja radim kao rudar u toj fondaciji. Kopam tunele i dajem novac. Program "maksimum" jeste takav da dajemo svima. Do sada smo pak dali samo nekima; zato, ako ste zapazili, neki imaju – drugi nemaju.

VASKO: Zapazili smo.

REM: Mi smo tome razlog. No, svakom ćemo dati. Sada je na vas red. Hajde potpišete i dobivate jedan milion.

VASKO: Mnogo!

REM: Može i manje. Ko koliko traži. Hajde upišite sumu i potpišite. Samo brže, molim vas!

VASKO: Da popijete nešto?

REM: Ne, hvala. Ne pijem u radno vrijeme.

VASKO: Jedan prst. (nalijeva) Za bolje raspoloženje.

REM: Dosta. (izlazi iz tunela) Živjeli!

VASKO: Živjeli! (pije i pruža ruku) Vasil. Vasil Vrbanov.

REM: Hvala. (pruža ruku) Rem Tiberius Klaudije. (sjedne i umorno otpije) Mnogo posla, Vasile! Mnogo! Sada se trebam vratiti u banku po još novaca i do sutra da probijem još dva tunela. Svakom trebaš dati, nema druge. Bez novaca je loše...

VASKO: Ne da je loše, već... Mene pitaš? Nezaposleni sam muzičar. Od docenta sam stigao do toga da sviram na pogrebima i da dajem sate pjevanja.

REM: C-c-c-c! I kako možeš pjevati bez novaca?

VASKO: Tako i pjevam... Dok izguram ljestvicu suze mi poteku... Ti reče da ste još iz Rimske imperije?

REM: Da, da... Za Nerona si čuo?

VASKO: Znam za njega.

REM: Koji gad! Lavovima je bacao žive ljude. Od onda, kako smo sišli dolje, pa do sada.

VASKO: Koliko vas je tamo? Dolje?

REM: Mnogo. Postepeno nam se povećavao broj. Ako si čitao historiju, vidio si da je sve progresivno bilo praćeno i gonjeno. I ko god je bio gonjen, kamo će nego nama dolje. Od inkvizicije, od židovskih pogroma, od komunizma, od demokracije...

Od Hitlera je mnogo naroda došlo. Pisci, filozofi, fizičari... I u vrijeme Staljina! Kada smo probili jedan tunel do Sibira i dolje se napunio inteligencijom. Takvu kulturu imamo dolje kakva ovdje nikad neće biti.

VASKO: Dolje?

REM: Da, dolje. Mi imamo takve gradove; da ih vidiš, ima da padneš...

VASKO: Da ti nalijem još malo?

REM: A, ne! Uхватit će me. (*pruža čašu i Vasko mu nalijeva*)

VASKO: Može mariniranih gljiva za meze?

REM: Može. (*uzme dvije*) Mi dolje pijemo samo stari viski. Osamnaestogodišnji.

VASKO: Neki i ovdje to piju. Zar ste im već dali?

REM: Dali smo dosta ljudi. Jedan-dva posto već imaju, no svima ćemo dati.

VASKO: Znači, svi će imati?

REM: Svi. Samo strpljenja...

VASKO: Onda živjeli! A novac? Njega tiskate?

REM: Ma kakvo tiskanje? One treba da imaju pokriće u vašim bankama ovdje.

VASKO: Odakle vam onda?

REM: Radimo tajne projekte. S Kinezima, naprimjer, imamo ugovore za podzemna proučavanja. Za arapsku naftu sigurno znaš?

VASKO: Što?

REM: Mi smo je otkrili svojevremeno. Nalazišta urana u južnoj Africi, kobalt, platina, zlato... Sve se plaća. Za Japance kopamo podzemni vodeni put ispod Rusije, za Ameriku – željeznički tunel ispod Tihog okeana, za Australiju vadimo zemaljsku plazmu... Šta vi znate... Hajde! Potpiši tu i uzmi novac.

VASKO: Potpisat ću. Daj. (*potpisuje i uzima novac*)

REM (*diže ruku u znak rimskog pozdrava*): Salve! Troši ih u zdravlju, dat ćemo opet.

VASKO: Da vas pitam još nešto? Može li?

REM: Šta?

VASKO: Rekao si da ćeš iskopati još dva tunela do sutra?

REM: Dva, zašto?

VASKO: Da ti uštedim trud, ako je moguće? Može li, umjesto da kopaš još dva tunela, da ja pozovem jednog svog čovjeka da iskoristi moj tunel i da dobije novac?

REM: Može, razumije se.

VASKO: Tako ćemo i tebi olakšati – jedan tunel manje...

REM: Ne. Iskopat ću za normu. Znaš li koliko ljudi jedva sastavlja kraj s krajem?

VASKO: Znam, znam. Znači, mogu da pozovem svog čovjeka sutra uvečer?

REM: A kakav je?

VASKO: Dobar čovjek. Pomogao mi je mnogo puta.

REM: Da nije iz vlade?
VASKO: Nije. Zašto?
REM: Jer smo njima već dali.
VASKO: Nije od njih. Naš je.
REM: Dobro. Sutra neka čeka u jedanaest uvečer. I da odluči koliko će tražiti.
SONJA: A za mene?
REM: Čekajte? Jeste li vas dvoje jedna obitelj?
SONJA: Ne. Nismo.
REM: C-c-c-c! Znači da sam se zabunio na karti... (*raširi kartu*) Ovdje stoji da tu živi obitelj s djetetom... Zabunio sam se.
SONJA: Niste se zabunili.
VASKO: Sonja, zašto sad kompliciraš? Dat ću ti pola od mojih novaca.
REM: Zašto od tvojih? Dat ćemo joj po spisku. Sutra uvečer neka čeka i ona ovdje. Koliko tražite?
SONJA: 500000? Može?
REM: Može. Sutra u jedanaest. Hajde Salve!
VASKO: Hajde! Prijatno kopanje i laka ti zemlja.
REM: Gracia. Znači, sutra uvečer u 11?
VASKO: Da. Sutra uvečer u 11. Čekamo.

Podzemni ulazi u tunel.